

Stadshagen

Gården Ekedal, t v Majblommans kolonier och på höjden nödbostäder. Foto Axel Malmström 1928, Stockholms stadsmuseum.

För 100 år sedan var Stadshagen en lantlig trakt med fattigdom och elände i stadens utkant. Den västra delen av Stadshagen var kulturmark, åkrar och stora ängsmarker. Här låg också två bondgårdar med stora landområden, Ekedal och Ulriksborg. Den senare revs 1960 för att lämna plats för en utbyggnad av S:t Görans sjukhus. Vid 1900-talets början styckades stora delar av denna odlingsmark till koloniträdgårdar. Stora Hornsbergs och Majblommans trädgårdskolonier var bland de första i Stockholm.

Den lantliga idyllen besöktes gärna av de trångboddas kungsholmsborna. Hornsbergs Hage var ett av de omtyckta utflyktsmålen, men även platsen för många politiska möten. Under storstrejken 1909 var där minst ett möte i veckan.

Längst i sydväst mot Ulvsundasjön uppfördes 1890 Stora Bryggeriet. Ölet blev mycket populärt, bl a med hjälp av en storslagen marknadsföring med t ex gratis öl vid politiska möten. Men trots bryggeriets stora kapacitet klarade man inte efterfrågan vilket innebar att försäljningen sjönk. Redan 1910 upphörde tillverkningen och samma år inköptes anläggningen av AB Stockholms Bryggerier som fram till slutet av 1970-talet bedrev malttillverkning i lokalerna. I kvarteret Hornsberg ligger idag Pharmacia

& UpJohn. Några av Stora Bryggeriets fabriksbyggnader finns kvar på området.

Här i stadens utkant samlades också de fattiga och utslagna. Många av de bostadslösa var familjer med små barn. 1897 byggdes de första nödbostäderna i Stadshagen, två trälängor vid S:t Görans Kapellgränd som i folkmun kallades Skogshyddan. Men de flesta fick fortfarande reda sig en bostad av lådor, brädstumpar, överblivet virke från byggen och annan bråte. Nöden var stor och 1916–19 byggdes nästa etapp nödbostäder. Tanken var att dessa hus längs Finsens väg skulle finnas under en mycket begränsad tidsperiod, men flertalet kom att stå kvar till mitten av 60-talet.

Ensam på Stadshagsberget låg sedan 1895 vattenledningsverkets Kungsholmsstation, den första anläggningen i Stockholm där reservoaren låg helt nedsänkt i berget. Redan under 1930-talet revs den s k Vattenborgen, men namnet finns kvar i dagens kvartersnamn. Under 30-talet bebyggdes Stadshagsberget med det första större hyreshusområdet i Stadshagen.

Tunnelbanestation Stadshagen invigdes 1975.